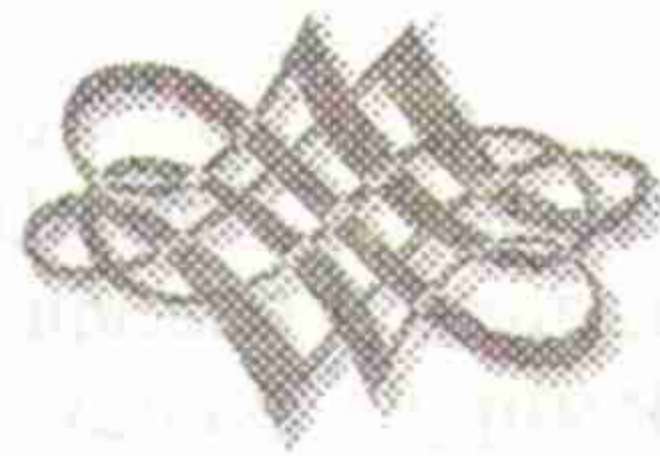

VIII

КРАЄЗНАВЧЕ

ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Баженев Л.В. (м. Кам'янець-Подільський)

П'ЯТИЙ МІЖНАРОДНИЙ КОНГРЕС УКРАЇНІСТІВ

26-29 серпня 2002 року в м. Чернівцях відбувся представницький П'ятий Міжнародний Конгрес Україністів, головними організаторами проведення якого виступили Міжнародна Асоціація Україністів (МАУ), Національна Академія наук України і Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича за підтримки Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури і мистецтв України та сприяння Української Вільної Академії наук, Наукового товариства імені Шевченка, Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців, Українського історичного товариства, Фонду катедр українознавства, Чернівецької обласної державної адміністрації й Чернівецької міської ради. В роботі Конгресу взяло участь понад 500 учених з 23-х країн.

Першого дня роботи Конгресу, 26 серпня, у приміщенні музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської пройшли пленарні засідання. На ранковому зібранні під головування президента МАУ, академіка Миколи ЖУЛИНСЬКОГО було урочисто відкрито роботу форуму і зачитані привітання учасникам Конгресу Президента України Леоніда КУЧМИ, президента НАН України Бориса ПАТОНА та інших офіційних осіб. З привітальними промовама виступили Міністр освіти і науки України, академік Василь КРЕМІНЬ, народний депутат України Ігор ЮХНОВСЬКИЙ, голова Чернівецької облдержадміністрації Теофіл БАУЕР, ректор національного університету імені Юрія Федьковича Микола ТКАЧ, який також вручив дипломи Почесних докторів свого вузу і мантиї відомій поетесі Ліні КОСТЕНКО, професору Вільного Українського Університету, голові Світової Наукової Ради при Світовому Конгресі Українців, президенту Українського історичного товариства Любомиру ВИННАРУ та ін. Від зарубіжних делегацій МАУ привітання промовили Рольф ГЕБНЕР (Німеччина), Микола МУШИНКА (Словаччина), Мирослав ТОМОРУГ ЗАЄНКО (США), Галина КОШАРСЬКА (Австралія), Роман САМУСЬ (Канада) й інші, а також ректор Українського Вільного Університету Леонід РУДНИЦЬКИЙ (Німеччина), культурний аташе США в Україні Марта ПЕРЕЙМА тощо. На пообідньому пленарному засіданні наукові доповіді виголосили: академік Микола ЖУЛИНСЬКИЙ ("Національні культури в умовах глобалізації"), віце-президент МАУ, представник Асоціації Україністів Ізраїля Вольф МОСКОВИЧ ("Міжетнічні відносини в Україні"), віце-президент НАН України, академік Іван КУРАС ("Іноваційна культура української гуманістики") та Богдан ГАВРИЛИШИН з Швейцарії ("Україна в новому геополітичному

просторі"). Цього ж дня відбулася презентація нових українознавчих видань: "Енциклопедія сучасної України" (т. 1), "Повне зібрання творів Тараса Шевченка (т. 1-2), "Бібліотека світової літератури" та ін. Для учасників Конгресу було дано в театрі Ольги Кобилянської святковий концерт.

27-28 серпня згідно наукової Програми Конгресу працювало 90 секцій, 19 круглих столів, 7 тематичних засідань, 2 наукові конференції, експонувалися виставки і проходили презентації літератури з україністики¹. На спеціалізованих засіданнях, на які винесено майже 900 доповідей і повідомлень, учасники форуму розглядали широкий спектр проблем україністики з мовознавства, літературознавства, журналістики, українознавства, культурології, етнології, фольклористики, мистецтвознавства, географії, джерелознавства, археології, історії, економіки, політології, філософії, правознавства, релігієзнавства, педагогіки та ін. Водночас головними об'єктами дискусій були нинішній стан державної української мови, місце і роль України в світовому співтоваристві та процесах глобалізації, іноваційні підходи в розвитку наукової україністики, розв'язання спірних проблем наукових шкіл і учених у поглядах на історію, культуру, суспільство України загалом, долалися суперечності на перспективу в діяльності науковців – вітчизняних і української діаспори на тлі україністики. Крім того, під час роботи Конгресу відбулися науково організаційні засідання редколегій наукових періодичних видань "Український історик" (проводив головний редактор Любомир ВИННАР), "Записки Наукового товариства імені Шевченка" (Олег РОМАНІВ, Львів) та інших, на яких накреслювалися подальші перспективи якісного відображення розвитку української історичної науки в Україні та за рубежом.

Чільне місце в роботі Конгресу посіла проблематика краєзнавства та регіональної історії України, яка була представлена в 180 доповідях і повідомленнях (майже четверта частина наукової програми форуму). Краєзнавча тематика стосувалася всіх історико-географічних і етнографічних земель України. Зокрема, різним аспектам історії, культури, політології регіонів західноукраїнського регіону (Східна Галичина, Закарпаття) присвячено 35 доповідей і повідомлень, Правобережної України – 20, в тому числі Поділля – 10, Східної України – 18, Південної України – 16, Автономної Республіки Крим – 3, Холмщини, Пряшівщини і Підляшшя – 14 і т.д. Проте зпоміж краєзнавчої проблематики найбільша питома вага належала, зрозуміло, буковинознавству (61 доповідь). Це дозволило організато-

рам Конгресу виокремити наукові секції “Буковина: перехрестя культур”, “Буковина – історичний регіон України”, “Історичне краєзнавство Буковини”, “Проблеми розвитку української мови на Буковині”, а також включити тематику про ці землі до ряду інших зібрань форуму.

Важливе місце в науковій програмі Конгресу посів розгляд різних аспектів з історичного краєзнавства України. Так, на секції “Історичне краєзнавство” Лев БАЖЕНОВ (м. Кам’янець-Подільський) виголосив доповідь “Еволюційний шлях українського історичного краєзнавства (кінець XVIII – початок XXI ст.)”, Олена КУШПЕТЮК (м. Луцьк) – “Збірки музейних закладів Волинської губернії – вагомі джерела підготовки історичних досліджень у другій половині XIX – на початку XX ст.”. Серед іншого різноманіття тем краєзнавчого спрямування, виголошених учасниками Конгресу, варто виділити ґрунтовністю досліджень доповіді з археології Едуарда ОВЧИННИКОВА (Київ) “Домобудівництво давньоземелеробських (трипільських) племен у Середньому Подніпров’ї” та Богдана РІДУША (м. Чернівці) “Наскельні зображення Середнього Подністров’я, як археологічне джерело” /секція “Археологічні джерела історії України”/, з історії України - Іона ВІНОКУРА (м. Кам’янець-Подільський) “Старожитності Галицько-Волинської держави у Середньому Подністров’ї”, Володимира ПЕТЕГІРИЧА (м. Львів) “Белзька та Червенська землі в добу раннього середньовіччя” /секція “Галицько-Волинська держава”/, Наталії ЯКОВЕНКО “Програмний сеймик 1617 року: епізод з історії шляхетської демократії на Волині”, Вітольда КЛАЧЕВСЬКОГО (Польща) “Галицькі каштеляни у XVI ст.”, Миколи ПЕТРОВА (м. Кам’янець-Подільський) “Внутрішня і зовнішня торгівля м. Кам’янець-Подільського у XV – XVIII ст.” /секція “Ранньомодерна Україна”/, Андрія ЧАБАНА (м. Черкаси) “Роль і місце Середнього Подніпров’я у визріванні причин Визвольної війни середини XVII ст.”, Валерія СТЕПАНКОВА (м. Кам’янець-Подільський) “До проблеми типології боротьби українського народу 1648 року: кілька штрихів до дискусії з Н. Яковенко”, Андріана МАНДЗІЯ (США) “Поле Зборівської битви за історичними джерелами та даними археологічних розвідок” /секція “Козацька доба”/, Петра КРАЛЮКА (м. Острог) “Тенденція розвитку культурно-освітніх традицій Острожчини та Кременеччини (кінець XVI – XX ст.)” /секція “Освіта і Церква”/, Анатолія ФІЛІНЮКА (м. Кам’янець-Подільський) “Станова політика російського царизму в Правобережній Україні на межі XVIII-XIX ст.”, Оксани КАРЛІНОЇ (м. Луцьк) “Місто Правобережної України першої половини XIX ст. в умовах російського централізму” /секція “Проблеми економічної історії України”/, Миколи ДРАКА (м. Львів) “Східна Галичина: національний склад населення міст та містечок (1880 – 1910 рр.)”,

Степана ВІДЯНСЬКОГО (Київ) “Національно-культурний розвиток і суспільно-політичне життя Закарпаття у міжвоєнні роки” /секція “Питання історії західноукраїнських земель”/, Корнелії ШЕНКЕ (Німеччина) “Поляки та українці на Волині” /секція “Українці та поляки”/, Юрія МАКАРА (м. Чернівці) “Історична доля Холмщини”, Гурія Бухала (м. Рівне) “Масовий терор проти українців Холмщини і Підляшшя на завершальному етапі Другої світової війни” /конференція “Проблеми історії Холмщини”/, Рея БРЕНДОНА (Німеччина) “Цивільна влада у Волино-Подільському генеральному окрузі (вересень 1941 – серпень 1943 рр.)” /секція “Україна в роки Другої світової війни”/, Олександра ЗАВАЛЬНЮКА (м. Кам’янець-Подільський) “Український національний університет: реалізація проекту” (секція “Історія освіти в Україні”) тощо.

З-поміж виступів учасників Конгресу, що висвітлюють різні аспекти буковинознавства і відзначаються солідною джерельною базою та новизною викладу матеріалу й підходами у дослідженнях, варто виокремити доповіді Ігоря ВОЗНОГО (м. Чернівці) “Чисельність населення Пруто-Дністровського межиріччя XII – XIV ст. (проблема палеографічного аналізу)”, Василя БОТУШАНСЬКОГО (м. Чернівці) “Буковина в системі економічних зв’язків Австро-Угорщини в другій половині XIX – на початку XX ст.”, Камілі МІЛЬЙО (Італія) “Образ Буковини у західноєвропейській уяві”, Миколи ГУЙВАНЮКА (м. Чернівці) “Січовий рух у Галичині й Буковині на початку XX ст.”, Людмили ТКАЧ (Чернівці) “Мовне середовище Буковини кінця XIX – початку XX ст. і розвиток української літературної мови”, Богдана МЕЛЬНИЧУКА “Своєрідність буковинського внеску в українську і світову культуру”, Василя КОСТИКА (м. Чернівці) “З історії збирання і дослідження фольклору Буковини”, Мирослава ПРОСКУРНЯКА (Чернівці) “Великий Дністровський каньйон і етнос”, Ладіса КРІСТОФА (Канада) “Кордон між Буковиною та Галичиною”, Сергія ГАКМАНА (м. Чернівці) “Сучасна динаміка міжетнічних взаємин в Україні (на прикладі Чернівецької області)” та ін.

В заключний день, 29 серпня, на пленарному засіданні були підведені підсумки роботи Конгресу та накреслені подальші кроки розвитку українистики в Україні й за рубежом, обраний новий склад керівного органу (бюро) Міжнародної Асоціації Україністів. Учасники і гості Конгресу взяли участь в екскурсіях по пам’ятним історичним місцям міст Хотина і Кам’янця-Подільського.

Наступного дня частина учасників Конгресу – буковинознавці взяли участь в роботі наукової конференції “Хотину – 1000 років”, яка відбулася в приміщенні Хотинського Будинку культури під головуванням Володимира БАЛИЦЬКОГО (м. Хотин) та професора Василя БОТУШАНСЬКОГО (м. Чернівці). На секційних засіданнях підведені підсумки стану підготовки

і відзначення впродовж 1990-х років - початку ХХІ ст. тисячоліття м.Хотина, оприлюднені в доповідях нові матеріали з історії цього літописного міста. З-поміж виголошених наукових доповідей особливу увагу викликали в слухачів реферати Володимира БАЛИЦЬКОГО "Хотин і Хотинщина з висоти тисячоліття", Сергія ПИВОВАРОВА (м. Чернівці) "Давньоруські пам'ятки Хотинщини", Олександра МАСАНА (м. Чернівці) "Середньовічний Хотин", Івана ФОСТІЯ (м. Чернівці) "Окупаційний режим королівської Румунії на Північній Буковині і Хотинщині в роки Другої світової війни (1941-1944 рр.)" та ін. Наприкінці роботи конференції проведено презентацію книги професорів Чернівецького національ-

ного університету імені Юрія Федьковича Олександра ДОБРЖАНСЬКОГО, Юрія МАКАРА і Олександра МАСАНА "Хотинщина: історичний нарис" (Чернівці, 2002 р.)

Поступ історичної науки в Україні та в українській діаспорі, в тому числі історичного краєзнавства, зафіксований і розглянутий на П'ятому Міжнародному Конгресі Україністів й на конференції "Хотину - 1000 років", який незабаром знайде відображення в матеріалах видань наукових збірників цих форумів, продовжується і вдосконалює свої форми і шляхи розвитку, здійснює належний внесок в національно-культурну розбудову Вітчизни.

Примітки:

1. Див.: П'ятий Міжнародний Конгрес українців. Чернівці, 26-29 серпня 2002 р. Програма. - Чернівці, 2002. - 150 с.

